

Sygn. akt II CSK 626/17

POSTANOWIENIE

Dnia 2 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej

"Z." w T.

przeciwko M.A.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 2 marca 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 26 maja 2017 r., sygn. akt XV Ca [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanej kwotę 1.350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną strony powodowej od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 26 maja 2017 r., sygn. akt XV Ca [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Skarżąca zarzuca naruszenie: art. 45 ust. 1 Konstytucji RP przez obrazę konstytucyjnej zasady orzekania przez bezstronny sąd, w wyniku dopuszczenia do udziału w rozpoznaniu sprawy i wydaniu zaskarżonego wyroku przez sędziów

wyłączonych od orzekania z mocy samej ustawy; art. 386 § 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie zgłoszonego przez stronę powodową w piśmie z dnia 8 maja 2017 r. zarzutu nieważności postępowania, spowodowanej udziałem w rozpoznaniu sprawy w pierwszej instancji przez SSR A.W., wyłączonego od orzekania z mocy samej ustawy na podstawie art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c., a także poprzez dopuszczenie do udziału w rozpoznaniu sprawy apelacyjnej SSO K.G., wyłączonego z mocy samej ustawy na podstawie art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c., czego skutkiem jest nieważność postępowania apelacyjnego.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. W uzasadnieniu wskazała, że w 2007 r. pozwana, jako spadkobierczyni byłego członka strony pozwanej, wniosła przeciwko powodowej Spółdzielni pozew do Sądu Rejonowego w W. o wydanie wkładu gruntowego, rzekomo wniesionego przez poprzednika prawnego pozwanej - jednego z założycieli powodowej Spółdzielni dnia 30 września 1952 r. Sprawę prowadził SSR A.M. i była to już druga prowadzona przez niego sprawa przeciwko powodowej Spółdzielni o wydanie wkładu gruntowego. SSR A.M. uwzględnił powództwa w obydwu tych sprawach, dopuszczając się naruszeń. Korzystne rozstrzygnięcia dla spadkobierców członków powodowej Spółdzielni zachęciły innych spadkobierców do wytaczania identycznych powództw. Kolejne sprawy prowadzili SSR A.M. i i SSR A.W., wzorując się na wyroku w sprawie M.A.. Przez 10 lat żaden z wyroków Sądu Rejonowego w W. nie był korzystny dla powodowej Spółdzielni, zaś we wszystkich tych sprawach jej apelacje były oddalane przez Sąd Okręgowy w P. W każdej sprawie windykacyjnej, jak również w sprawach pochodnych, jak zasiedzenie, czy uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, kluczowym zagadnieniem prawnym była ważność czynności prawnej wniesienia wkładu gruntowego. W ocenie skarżącej trwający stan rzeczy był wynikiem stronniczości sędziów, a to z kolei było spowodowane błędną wykładnią i złą praktyką stosowania obowiązujących przepisów o wyłączeniu sędziego.

Wbrew stanowisku skarżącej postępowanie przed Sądem drugiej instancji nie jest dotknięte wskazywaną nieważnością opartą na przepisie art. 379 pkt 4 k.p.c., jak również Sąd drugiej instancji nie dopuścił się naruszenia art. 386 § 2

k.p.c. Zgodnie z art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy w sprawach, w której w instancji niższej brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia, jak też w sprawach o ważność aktu prawnego z jego udziałem sporządzonego lub przez niego rozpoznanego oraz w sprawach, w których występował jako prokurator. Skarżąca wywodzi nieważność postępowania w obu instancjach z oceny ważności czynności prawnej wniesienia wkładu gruntowego.

Powodowa Spółdzielnia w pozwie skierowanym przeciwko pozwanej M.A., domagała się uzgodnienia treści księgi wieczystej nr [...], prowadzonej dla nieruchomości składającej się z działek nr 32, 44, 58b i 67 o łącznej powierzchni 11,30 ha, przez wykreślenie pozwanej z działu II i zamknięcie tej księgi wieczystej. Pozwana jest wpisana jako właścicielka na podstawie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłym w dniu 10 marca 2007 r. Z.S. oraz umownego działu spadku i zniesienia współwłasności.

Na uzasadnienie pozwu, wskazała, że pozwana została bezpodstawnie ujawniona jako właścicielka, bowiem postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku nie zawierało rozstrzygnięcia o dziedziczeniu gospodarstwa rolnego. Poza tym strona powodowa powołała się na prawo własności do działek nr 44, 58b i 67, które nabyła na podstawie notarialnej umowy sprzedaży z dnia 2 czerwca 1986 r., której podstawą była decyzja Urzędu Miasta i Gminy w W. w sprawie odpłatnego nabycia przez powodową Spółdzielnię nieruchomości rolnych stanowiących własność Państwa.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 19 lutego 2010 r., Sąd Rejonowy w W. (sygn. akt I C [...]) dokonał podziału działki ewidencyjnej nr 383/1 na działki nr 383/2 (poprzednio nr 67) i 383/3, rozgraniczając je, a także podziału działki ewidencyjnej nr 384/1 na działki nr 384/2 (poprzednio nr 58b oraz grunt zamienny za dawną działkę nr 32) i nr 384/3, rozgraniczając je oraz nakazał Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej „Z.” w T. wydanie M.A. działki ewidencyjnej nr 356 (poprzednio nr 44), działki nr 383/2 oraz działki nr 384/2. Wydając ten wyrok, Sąd Rejonowy uwzględnił okoliczność, że prawo własności spornych nieruchomości przysługuje M.A., bowiem nabycie ich przez powodową Spółdzielnię od Skarbu Państwa było bezskuteczne, gdyż Skarb Państwa nie był ich właścicielem, bowiem poprzednik

prawny pozwanej M.A. był ich właścicielem na mocy dokumentu nadania ziemi z dnia 29 stycznia 1947 r.

Z powyższego przedstawienia wynika, że kwestia ważności wniesienia do powodowej Spółdzielni przez jej członków wkładów gruntowych nie była przedmiotem badania w tej sprawie. Zakres rozpoznania niniejszej sprawy został wyznaczony przez wskazane w pozwie podstawy uzasadniające uzgodnienie treści księgi wieczystej w sposób wskazany w jego *petitum*. Podstawą powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej nie była kwestia wniesienia wkładów gruntowych przez członków powodowej Spółdzielni, lecz podstawy wpisu pozwanej w dziale II i kwestia skuteczności nabycia przez Spółdzielnię od Skarbu Państwa spornych nieruchomości. Strona powodowa powołała się na dawny art. 274 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze, który stanowił o nabyciu nieruchomości rolnych, stanowiących własność Państwa, a nie własność członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych.

Artykuł 48 § 1 pkt 5 k.p.c. dotyczy wypowiedzenia się przez sędziego w innej sprawie o ważności aktu prawnego w ramach badania przesłanek prawidłowości innych czynności prawnych czy procesowych, a zatem w sytuacji, kiedy wypowiedź ta nie ma charakteru bezwzględnie wiążącego, niemniej ujawnia zapatrywanie prawne sędziego i uzasadnia przypuszczenie, że w kolejnej sprawie, w której wystąpi problem ważności tego samego aktu prawnego, wcześniej badanego przez niego przesłankowo, sędzia zajmie identyczne stanowisko (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 października 2016 r., V CSK 571/15, nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. art. 398²¹ k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 5 pkt 8 w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, j. t. Dz. U. z 2018 r., poz. 265 w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r.

zmieniające rozporządzenie opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. poz. 1667).

jw